

ANNA WÓJCIKOWSKA
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Katedra Teorii Muzyki

Sprawozdanie z VII Ogólnopolskiej Konferencji Solfeżowej *XXI wiek w kształceniu słuchu: style, tendencje, metody*

W dniu 19 listopada 2016 roku w Auli im. Stefana Stuligrosza w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu odbyła się VII Ogólnopolska Konferencja Solfeżowa. Jest to impreza organizowana w cyklu dwuletnim przez poznańską Akademię Muzyczną, skierowana przede wszystkim do nauczycieli szkół muzycznych drugiego stopnia oraz akademickich pracowników dydaktycznych i naukowo-dydaktycznych. W poprzednich edycjach jej kierownictwo spoczywało w rękach inicjatorce konferencji, mgr Lidii Kierończyk, a następnie dr Anny Kędzierskiej. Od bieżącego roku opiekę merytoryczną sprawuje nad nią Zakład Percepcji i Kreacji Zjawisk Brzmieniowych.

Tegoroczna Konferencja nosiła tytuł *XXI wiek w kształceniu słuchu: style, tendencje, metody*; tematyka wystąpień dotyczyła metod prowadzenia zajęć z kształcenia słuchu w oparciu o rozmaity repertuar i z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Wzięło w niej czynny udział siedmioro referentów z akademii muzycznych w Bydgoszczy, Krakowie, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu, a ich wystąpienia pogłębiały obecny stan wiedzy w zakresie percepcji słuchowej młodzieży szkolnej i studentów, stanowiąc równocześnie swoisty przegląd pomysłów metodycznych. Referaty zostały pogrupowane w trzy nietytułowane sesje o zróżnicowanej pod względem tematycznym zawartości.

Obrady otworzyła prof. dr hab. Hanna Kostrzevska, Dziekan Wydziału Kompozycji, Dyrygenty, Teorii Muzyki i Rytmiki Akademii Muzycznej w Poznaniu. Zadanie poprowadzenia pierwszej sesji powierzono dr Katarzynie Taborowskiej-Kaszubie, pełniącej funkcję Kierownika Zakładu Percepcji i Kreacji Zjawisk Brzmieniowych. Pierwszym z prelegentów był dr Marcin Strzelecki (Akademia Muzyczna w Krakowie), którego wystąpienie z pogranicza muzykologii, antropologii kultury i socjologii nosiło temat

Kształcenie słuchu muzycznego w kontekście dyskusji nad kulturowymi i naturalnymi uwarunkowaniami zdolności muzycznych. Dr Strzelecki podjął rozważania na temat roli biologicznych uwarunkowań oraz czynników kulturowych w rozwoju słuchu muzycznego i szeroko rozumianych uzdolnień muzycznych, wskazując na wynikające stąd możliwości i ograniczenia. Odwołał się przy tym do obszernej, XX- i XXI-wiecznej literatury naukowej (Sigmund Freud, Anne Moir i David Jessel, Nils L. Wallin, Heiner Gembris, Piotr Podlipniak i in.). W nawiązaniu do opozycji natury i kultury oraz uwzględniając predyspozycje ludzkiego umysłu pochylił się również nad problematyką doboru materiałów solfeżowych dla uczniów, stawiając w opozycji ćwiczenia atonalne i tonalno-modalne. Po wystąpieniu głos w dyskusji zabrał dr hab. Michał Zieliński, dzieląc się swoim doświadczeniem pedagogicznym, wedle którego praca nad wyabstrahowanymi ćwiczeniami atonalnymi często przekracza możliwości słuchowe uczniów i nie przynosi pożądaných efektów. W swoim wykładzie *Wykorzystanie repertuaru przedklasycznego w procesie kształcenia słuchu muzycznego* dr hab. Michał Zieliński, prof. AM (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy) zwrócił uwagę na szerokie możliwości zastosowania przykładów z literatury muzycznej średniowiecza, renesansu i wczesnego baroku podczas zajęć z kształcenia słuchu. Zaproponował metodę słuchowego rozpoznawania *modi* kościelnych (z rozróżnieniem odmian autentycznych i plagalnych), składającą się z czterech etapów: 1. znalezienie *tonus finalis*, 2. rozróżnienie „trybu”, 3. zwrócenie uwagi na stopień drugi w przypadku skali doryckiej i frygijskiej oraz siódmy w przypadku lidyjskiej i miksolidyjskiej, 4. analiza położenia dźwięków melodii względem *finalis* celem odróżnienia odmiany autentycznej od plagalnej. Prof. Zieliński przedstawił również możliwości zastosowania wielogłosowych kompozycji renesansowych podczas zajęć z uczniami na przykładzie pieśni Johna Dowlanda, zachęcając nauczycieli do przygotowywania własnych transkrypcji, które poprzez sposób zapisu odwzorowywać będą menzurálność muzyki średniowiecza i renesansu (np. poprzez usunięcie kresek taktowych, zmianę ligatur na kropki etc.) oraz sposoby jej wykonywania (choćby w postaci ksiąg głosowych).

Dr Agnieszka Zdrojek-Suchodolska (Akademia Muzyczna w Poznaniu) przedstawiła wykład pt. *Analiza słuchowo-wzrokowa dzieła muzycznego, czyli praca z partyturą na zajęciach z kształcenia słuchu – cele, założenia, prezentacje.* Referentka podkreśliła w nim potrzebę rozwijania wśród uczniów i studentów zaniedbywanej często umiejętności czytania partytur, jako zadania o wyższym poziomie trudności aniżeli operowanie fakturą jedno-, dwu- czy czterogłosową. Zaprezentowała również własne materiały, oparte przede wszystkim o dzieła z kanonu literatury orkiestrowej i na fortepian z orkiestrą, umożliwiające rozwijanie różnego typu kompetencji, takich jak choćby słuch melodyczno-rytmiczny i harmoniczny (poprzez uzupełnianie głosów) czy barwowy (rozpoznawanie barwy instrumentów). Dr Zdrojek-Suchodolska zasygnalizowała również plan wydania przygotowanych materiałów w formie zeszytu ćwiczeń.

Druga część konferencji, prowadzona przez dra hab. Michała Zielińskiego, składała się z dwóch wystąpień. Dr Artur Zagajewski (Akademia Muzyczna w Łodzi) wygłosił referat: *Harmonia modalna na zajęciach z kształcenia słuchu w oparciu o przykłady z muzyki popularnej*, w którym zaprezentował zadania skierowane zarówno do uczniów szkoły muzycznej, jak i studentów uczelni wyższej. Ćwiczenia te bazują na utworach z gatunku szeroko

rozumianej muzyki rockowej, a ich celem jest kształcenie słuchu harmonicznego, jak również zachęcenie uczniów do analitycznego słuchania muzyki popularnej. Dr Zagajewski przedstawił w tym zakresie własną metodę, dla której punktem wyjścia jest powtórzenie wiadomości z obszaru skal modalnych, ze szczególnym uwzględnieniem skali eolskiej, będącej materiałem muzycznym dobranych przez pedagoga przykładów. Kolejnym elementem przygotowującym uczniów do zadań jest stworzenie przez nich własnych zwrotów harmonicznym opartych na skali eolskiej, składających się z czterech akordów i rozpoczynających się od akordu na pierwszym stopniu skali. Ostatnim etapem są ćwiczenia słuchowe w rozpoznawaniu czteroakordowych struktur harmonicznym, będących podstawą dla riffów gitarowych w uprzednio wyselekcjonowanych fragmentach utworów, które prelegent udostępnił uczestnikom konferencji.

Dr hab. Katarzyna Stroińska-Sierant, prof. AM (Akademia Muzyczna w Poznaniu) poprowadziła od fortepianu wykład *Elementy muzyki jazzowej w kształtowaniu słuchu harmonicznego*. W swoim wystąpieniu zasygnalizowała wiele wątków związanych ze stylistyką jazzową, wychodząc od rozważań na temat zasadności stosowania terminu „harmonika jazzowa”. Prof. Stroińska-Sierant w skrótowy sposób przedstawiła metodę nauki słuchowego rozpoznawania wielodźwięków i ich funkcji, poruszając, w nawiązaniu do poprzedniego wystąpienia, kwestię modalności utworów muzyki jazzowej.

Referatem otwierającym ostatnią sesję, którą moderowała mgr Maria Ćwiklińska (Akademia Muzyczna w Poznaniu) był odczyt dra Tomasza Kienika (Akademia Muzyczna we Wrocławiu) *Muzyka filmowa na zajęciach z kształcenia słuchu w średnim i wyższym szkolnictwie muzycznym. Przykłady, możliwości, ograniczenia*. Dr Kienik przedstawił szereg typów zadań wykorzystujących zarówno samą muzykę do filmów, jak i korelację dźwięku z obrazem. Są to ćwiczenia kształtujące wszystkie rodzaje słuchu muzycznego, jak również dźwiękową „spozostzegawczość” i umiejętność koncentracji na wielu elementach równocześnie. Zaproponowana przez niego literatura filmowa była bardzo zróżnicowana gatunkowo – począwszy od Jamesa Camerona (*Terminator*), poprzez film *Forrest Gump* (reż. Robert Zemeckis), skończywszy na Federico Fellinim (*La Strada*). W wystąpieniu tym nie brakowało autorefleksji – referent zwrócił uwagę na czaso- i pracochłonność, z jakimi wiąże się przygotowanie materiałów, odnotowując, iż tego rodzaju działania stanowią jedynie urozmaicenie dla regularnych zajęć z kształcenia słuchu.

Ostatnie wystąpienie, *Wokół publikacji „Kompozytorzy poznańscy dydaktycy kształcenia słuchu. 22 miniatury wokalne i wokalnie-instrumentalne”* dr Anny Kędzierskiej (Akademia Muzyczna w Poznaniu), było prezentacją planowanej publikacji, w której znajdują się utwory przeznaczone do czytania nut głosem do odtworzonego z taśmy akompaniamentu, stworzone przez kompozytorki i kompozytorów związanych z poznańską Akademią Muzyczną. Ćwiczenia te charakteryzowały się zróżnicowaniem stylistycznym, doborem rozmaitych instrumentów towarzyszących, jak również przede wszystkim wysokim poziomem trudności.

Obrady podsumowała i zakończyła dr Katarzyna Taborowska-Kaszuba, podkreślając potrzebę kontynuowania tego rodzaju spotkań i konfrontacji różnych idei związanych z kształceniem słuchu.

